

VUOSIKERTOMUS 2021

Finnwatch – Vuosikertomus 2021
Julkaisuajankohta: Toukokuu 2022
Kansikuva: Cegli / Shutterstock.com

1	JOHDANTO	4
2	VUOSI 2021 LUKUINA	5
3	TOIMINNANJOHTAJAN KATSAUS VUOTEEN 2021	6
4	GLIBAALI TYÖMME VAIKUTTAA MONELLA TASOLLA	7
5	IHMISOIKEUDET ARVOKETJUISSA	9
5.1	Vuoden kohokohdat.....	11
5.2	Tutkimukset	12
5.3	Ihmisarvoisen työn tutkimusohjelma	15
6	VASTUULLINEN VERONMAKSU	16
6.1	Vuoden kohokohdat.....	18
6.2	Tutkimukset	19
6.3	Kestävän talouden tutkimusohjelma	20
7	ILMASTOKESTÄVÄN YRITYSTOIMINNAN TUTKIMUSOHJELMA	21
7.1	Vuoden kohokohdat.....	23
7.2	Tutkimukset	24
7.3	Kestävän ilmaston tutkimusohjelma	26
8	MEDIANÄKYVYYS.....	27
9	ORGANISAATIO JA HALLINTO	28
10	HIILIJALANJÄLKI	31
11	TALOUS	32

Finnwatchin työ pähkinänkuoressa

Finnwatch on vastavoima vastuuttomalle voitontavoittelulle. Läpivalaisemme yritysten toimintaa, torjumme ilmastokriisiä sekä puutemme ihmisoikeusloukkauksiin ja verovälttelyyn.

Finnwatch on tunnettu tinkimättömistä tutkimusraporteistaan. Nostamme yksittäisten esimerkkien avulla esiin yritystoiminnan ja talouden sääntelyn puutteita, joihin esitämme korjauksia. Tutkimustoiminnan pohjalta teemme vaikuttamistyötä, käymme pitkäjänteistä vuoropuhelua yritysten kanssa ja osallistumme yhteiskunnalliseen keskusteluun.

Olemme kansainvälisesti tunnustettu yritysvastuun asiantuntija. Muutamme työllämme yritysten toimintaa sosiaalisesti, taloudellisesti ja ekologisesti kestävämmäksi.

Teemme yhteistyötä muiden järjestöjen ja ihmisoikeusaktivistien kanssa.

2 VUOSI 2021 LUKUINA

Finnwatchin työ sai tunnustusta

Tutkivan journalismin yhdistys palkitsi Finnwatchin vuonna 2021 Jääraappa-palkinnolla.

“Yhdistyksen raporteilla on ollut konkreettisia vaikutuksia yritysten toimintatapojen muuttamiseksi ja se on luonut yhteiskunnallista keskustelua sekä painetta yritystoiminnan avoimuuden lisäämiseksi.”

YLLÄTTÄVIÄ KRIISEJÄ

Lausuimme keväällä 2021 eduskunnan ulkoasiainvaliokunnan kokouksessa Kiinan ja EU:n välisestä investointisopimuksesta. Varoitimme, että sopimuksen ihmisoikeuksia koskevat kirjaukset ovat parhaimmillaankin heikkoja. Kiina ei sitoutuisi edes työelämän perusoikeuksia koskevien sopimusten ratifiointiin saati tosiasiallisesti toimeenpanemaan niitä. Suomi suhtautui sopimukseen silti positiivisesti.

Paria kuukautta myöhemmin käsiteltiin Mercosur-kauppasopimusta, joka lisää EU:n kauppaa Brasilian kanssa. Nyt muistutimme, ettei presidentti Bolsonaro ole tehnyt elettäkään kunnioittaakseen sopimuksen heikkoja ympäristökirjauksia. Amazonin sademetsän hävittäminen jatkuu niin, että se uhkaa Pariisin ilmastopöytäkirjan tavoitteita. Sopimusta puskettiin silti eteenpäin kuin käärmettä piippuun – kauppa se on joka kannattaa! Onneksi järki voitti, ja valtioneuvosto edellytti komissiolta edes jonkinlaisten lisäsitoumusten neuvottelemista ennen sopimuksen hyväksymistä.

Kaupankäynnin ensisijaisuudesta kumpuava välinpitämättömyys kansainvälisissä suhteissa lienee taustalla myös siinä, että Venäjän järkyttävä hyökkäyssota Ukrainassa tuli niin suurena yllätyksenä.

Kuten Kiinan, Brasilian ja monen muun maan suhteen, varoitusvalot kehityksen suunnasta vilkkuivat punaisena, mutta lyhyen tähtäimen bisnes oli vaan niin paljon houkuttelevampaa. Eurooppa solmi riippuvuutta syventäviä fossiilidiilejä samalla kun Venäjällä kansalaisyhteiskuntaa kuristettiin olemattomiin, demokratiaa näivetettiin ja poliittinen oppositio murskattiin.

Naapuristamme on tullut yksi taloudellisesti epätasa-arvoisimmista maista – yksiaäninen kleptokratia, jossa Putin ja talouseliitti pesevät toistensa selkiä. Noin 60 prosenttia Venäjän kaikkein varakkaimpien kansalaisten varoista sijaitsee veroparatiiseissa Venäjän ulkopuolella. Venäjällä toimivien yhtiöiden voittoja on siirretty EU:n veroparatiiseihin, ja kokonaan laitonta tai muuten kyseenalaista rahaa pestään ja piilotetaan monimutkaisilla järjestelyillä. Verokonsultit ja pankit ovat pörränneet oligarkkien ympärillä, etsien väyliä välttää veroja, pestä rahaa ja pysyä julkisuudelta piilossa.

Kriisien ennustaminen ei oikeastaan ole vaikeaa. Niitä sikiää siellä missä ihmisoikeuksia ei kunnioiteta. Siellä missä taloudellinen eriarvoisuus, läpinäkymättömyys, rankaisemattomuuden kulttuuri ja korruptio rehottavat. Siellä missä tiede saa väistyä lyhytnäköisen voitontavoittelun tieltä.

Tämän touhun vastavoimana Finnwatch jatkaa myös vuonna 2022. Työtä riittää.

Sonja Finér

Muutamme talouden rakenteita

Tavoitteemme:

- Yritystoimintaan liittyvä verovälttely pysäytetään, ja verojärjestelmä on sosiaalisesti oikeudenmukainen. Ekologisen kriisin kustannukset jaetaan reilusti.
- Yritykset ovat vastuussa ihmisoikeuksien kunnioittamisesta koko arvoketjussaan.
- Yritystoiminta on hiilivapaata eikä lisää luontokatoa.

Vaikutamme yksittäisiin sääntelyhankkeisiin Suomessa ja maailmalla – esimerkkejä vaikuttamistyömme kohteista vuonna 2021

- yritysvastuulaki
- arvonnousuvero
- akkuasetus
- listaamattomien yhtiöiden osinkoverotus
- korkovähennysrajoitukset
- ilmastokompensaatioiden sääntely
- kauppasopimukset
- globaali minimiyhteisövero

Nostamme esiin esimerkkejä yritystoiminnan ongelmista

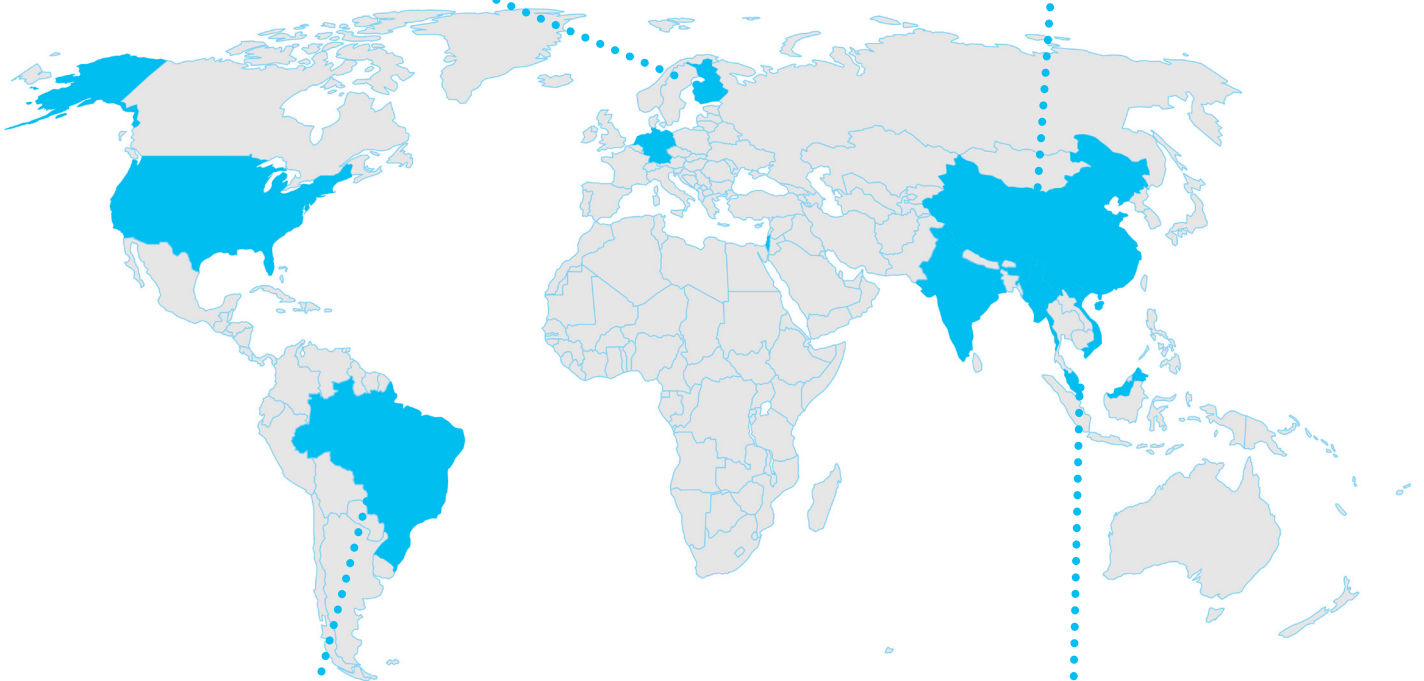
Vuonna 2021 Finnwatchin työssä nostettiin esiin yritystoiminnan vaikutuksia 12 eri valtiossa ja alueella.

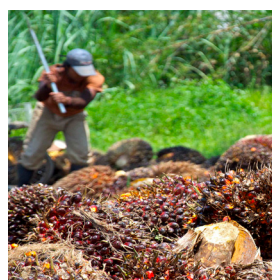
Jatkoimme työtä listamattomien osakeyhtiöiden osinkoverotuksen korjaamiseksi ja verovälttelyn kitkemiseksi.

Tutkimuksemme osoitti, että kulutustuotteita tuottavilla yrityksillä on vain vähän tietoa alihankkijoidensa päästöistä.

Työmme seurauksena Outokumpu sitoutui yritysvastuuperiaatteisiin ja aloitti ihmisoikeusriskien kartoituksen.

Palmuöljy-yhtiö IOI korjasi raporttimme jälkeen työntekijöiden työoloja ja -ehtoja viljelmällään Male-siassa.

Kuvat: mapman, Natee Meepian / Shutterstock.com, Craig Morey, CC BY-SA 2.0

5 IHMISOIKEUDET ARVOKETJUISSA

TUHANSIEN SUOMALAISTEN YRITYSTEN TOIMINTA ULOTTUU MAIHIN, joissa työntekijöiden oikeuksia suojaava lainsäädäntö on heikkoa tai sitä ei noudateta. Elämiseen riittämättömät palkat, ylipitkät työajat ja järjestäytymisen vapauden polkeminen ovat tuotantoketjuissa valitettavan usein arkipäivää. Finnwatchin työn tavoitteena on, että ihmisoikeuksia kunnioitetaan kaikkialla yritysten arvoketjuissa.

Vuonna 2021 työmme kunnianhimoisen yritysvastuulain puolesta niin kansallisella kuin EU-tasolla jatkui. Kiinnitimme huomiota energiasiirtymän edellyttämien mineraalien tuotannon sosiaalisiin ja ekologisiin vaikutuksiin, ja avasimme keskustelun yritysten ihmisoikeusperusteisesta vastuusta ilmastokriisin torjunnassa ja oikeudenmukaisessa siirtymässä hiilivapaaseen talouteen. Vuoropuhelumme yritysten kanssa johti konkreettisiin parannuksiin yritysten vastuullisuuskäytännöissä.

Julkaisimme vuonna 2021 neljä teemaan liittyvää tutkimusta ja yhden tutkimusartikkelin. Lisäksi osallistuimme yhden kansainvälisen tutkimuksen tekemiseen.

Katop-ti Xikrin kertoi Finnwatchille Outokummun alihankkijan Valen ympäristövaikutuksista Brasilian Parán osavaltiossa.

5.1 VUODEN KOHOKOHDAT

Vaikutimme aktiivisesti yritys vastuulainsäädännön valmisteluun. Koordinoimme kansalaisjärjestöjen yhteisen kampanjan myötä hallituspuoleista SDP, vihreät ja vasemmisto vahvistivat tukensa yritys vastuulain säätämiseen tällä hallituskaudella.

Raportimme johdosta valtionyhtiö Outokumpu sitoutui YK:n yritystoimintaa ja ihmisoikeuksia koskeviin ohjaaviin periaatteisiin ja käynnisti ihmisoikeuksia koskevan asianmukaisen huolellisuuden prosessin. Dialogi yhtiön kanssa oli tiivistä koko vuoden ajan.

Työmme kirittämänä äitiyspakkauksen vastuullisuusongelmien takana olleita kilpailuskriteereitä on kehitetty. Kela kertoi valinneensa vuoden 2022 äitiyspakkauksen tuotteita tarkastellen niiden materiaaleja, laatua ja vastuullisuutta. Julkisten hankkijoiden yhteistyöfoorumi Hankinta-Suomi julkaisi valtakunnalliset vastuullisuuden vähimmäisvaatimukset julkisille hankinnoille. Niiden taustalla on Finnwatchin ja Suomen valtion yhteishankintayksikkö Hansel Oy:n aiemmassa pilottihankkeessa laadittu Code of Conduct, jonka jalkauttamista hankintayksiköiden laajempaa käyttöön Finnwatch on ajanut pitkään.

Kannustimme suomalaisyrityksiä selvittämään huolella niiden arvoketjujen yhteydet niin Kiinan uiguurialueelle kuin Myanmarissa vallan kaapanneeseen sotilasjunttaan. Molempiin liittyy korkea riski osallisuudesta erittäin vakaviin ihmisoikeusloukkauksiin, joiden ehkäisy edellyttää yrityksiltä erityistä huolellisuutta ja jopa vetäytymistä riskipitoisista liiketoimintasuhteista.

5.2 TUTKIMUKSET

11.11.2021

YRITYSTEN VASTUU ILMASTOSTA JA OIKEUDENMUKAISESTA SIIRTYMÄSTÄ

Raportti tarkastelee yritysten ihmisoikeusperusteista vastuuta ilmastokriisin torjunnassa ja oikeudenmukaisessa siirtymässä hiilivapaaseen talouteen. Raportti perustuu yritys vastuustandardien ja ilmasto-oikeudenkäyntien analyysiin.

RAPORTTI TUOTETTIIN SUOMEN AMMATTILIITTOJEN SOLIDAARISUUSKESKUS SASK:N TUELLA.

12.10.2021

ALUMIINIA AMAZONIN SADEMETSÄSTÄ Suomeen tuotavan alumiinin vaikutukset ympäristöön ja ihmisoikeuksiin, CASE: Hydro

Raportti tarkastelee alumiinituotannon ekologisia ja sosiaalisia vaikutuksia Brasiliassa, Parán osavaltiossa.

FINNWATCHIN IHMISARVOISEN TYÖN TUTKIMUSOHJELMAN RAHOITTAJAT OVAT TUKENEET RAPORTIN LAATIMISTA.

30.6.2021

SIIRTOTYÖNTEKIJÖIDEN OIKEUDET ÖLJYPALMUTUOTANNOSSA

MALESIASSA

CASE: IOI Group, Mekassar

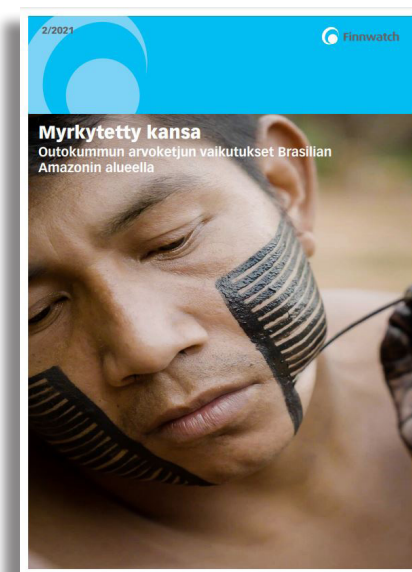
Vuonna 2020 Finnwatch sai ilmoituksen vakavista ongelmista malesialaisen palmuöljy-yritys IOI Groupin öljypalmutilalla. Sen myötä käynnistettiin selvitys IOI:n työoloista sekä dialogiprosessi yrityksen kanssa. Tämä raportti summaa prosessin aikana tehdyt löydökset.

RAPORTTI ON LAADITTU FINNWATCHIN IHMISARVOISEN TYÖN OHJELMAN TUELLA.

23.2.2021

MYRKYTETTY KANSA

Outokummun arvoketjun vaikutukset Brasilian Amazonin alueella

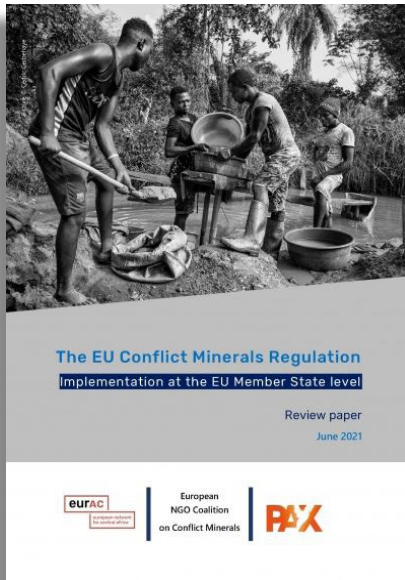

Raportissa esitellään suomalaisen teräsyhtiö Outokummun raaka-ainetoimittajan Valen toimintaa sekä ekologisia ja sosiaalisia vaikutuksia Amazonilla.

RAPORTTI ON TUOTETTU JOUKKORAHOITUKSELLA SEKÄ FINNWATCHIN IHMISARVOISEN TYÖN TUTKIMUSOHJELMAN RAHOITTAJIEN TUELLA.

8.6.2021

THE EU CONFLICT MINERALS REGULATION IMPLEMENTATION AT THE EU MEMBER STATE LEVEL

Kansalaisjärjestöjen yhteistyössä laatima raportti sisältää konfliktimineraaliasetuksen toimeenpanoa koskevan vertailevan selvityksen, joka kattaa tiedot 15 maasta. Finnwatch keräsi selvitystä varten tietoa asetuksen kansallisesta toimeenpanosta Suomessa vuoropuhelussa Tukesin kanssa.

Tutkimusartikkelit

13.7. Aurinkosähkön pimeä puoli

Artikkeli tarkastelee Suomessa aurinkosähköjärjestelmiä markkinoivien yritysten mahdollista altistumista uiguureilla ja muilla muslimivähemmistöillä Kiinan Xinjiangissa teetettävälle pakkotyölle.

Ihmisarvoisen työn tutkimusohjelma

Ihmisarvoisen työn tutkimusohjelmassa tuotetuissa raporteissa keskitytään muun muassa järjestäytymisen vapautta, työaikoja, elämiseen riittävää palkkaa ja työturvallisuutta koskeviin kysymyksiin yritysten alihankintaketjuissa kehittyvissä maissa. Ihmisarvoisen työn ohjelma perustettiin vuonna 2011. Vuoden 2021 loppuun mennessä ohjelmassa oli julkaistu yhteensä 25 tutkimusraporttia.

Ihmisarvoisen työn ohjelmaa tukevat Julkisten ja hyvinvointialojen liitto JHL, Ammattiliitto Pro, Tehy, Suomen Elintarviketyöläisten Liitto SEL, Solidaarisuus, Teollisuusliitto, Paperiliitto ja Palvelualojen ammattiliitto PAM.

Vaikuttamistyö

Finnwatchin vaikuttamistyö yritysten ihmisoikeusvastuuta koskevissa kysymyksissä keskittyi asianmukaisen huolellisuuden sääntelyyn niin kansallisella, EU- kuin YK-tasollakin. Kannustimme Euroopan komissiota pitämään kiinni lupauksistaan ja tuomaan yritys vastuulakialoitteen parlamentin ja neuvoston käsitteltäväksi. Finnwatch oli jäsenenä työ- ja elinkeinoministeriön asettamassa taustaryhmässä, jonka tehtävänä on tukea ministeriön kansallista ja EU-tason yritys vastuulakia koskevaa valmistelua.

Seurasimme konfliktimineraaliasetuksen kansallista toimeenpanoa, ja vaikutimme komission akkuasetusluonnoksen niin sanottujen vastuullisuuden due diligence -velvoitteiden käsittelyyn parlamentissa ja neuvostossa.

Vuoden 2021 aikana laadimme eduskunnalle, ministeriöille, Euroopan komissiolle ja kansainvälisille elimille yhteensä kolmetoista lausuntoa ja julkilausumaa yritysten ihmisoikeusvastuusta.

6 VASTUULLINEN VERONMAKSU

YRITYSVASTUU KOSKEE MYÖS YRITYSTOIMINNAN TALOUDELLISIA VAIKUTUKSIA, ja tällä saralla vastuullisella veronmaksulla on keskeinen rooli. Monet yhteiskunnan tarjoamat palvelut, kuten terveydenhuolto, koulutus ja oikeusjärjestelmä, rahoitetaan pitkälti verovaroin. Tätä kautta yritysten veronmaksu vaikuttaa valtioiden mahdollisuuksiin vastata niille kuuluvista ihmisoikeusvelvoitteista. Finnwatchin tavoitteena on, että yritykset maksavat vastuullisesti veronsa sekä Suomessa että globaalisti.

Vuosi 2021 oli etenkin kansainvälisen yritysverotuksen osalta poikkeuksellisen tapahtumarikas. Finnwatch oli aktiivisesti mukana vaikuttamassa niin yksittäisiin lakihankkeisiin kuin julkiseen keskusteluun. Kansallisella tasolla vuosien kampanjointi arvonnousuveron, korkovähennysrajoitusten ja kaivosveron parissa tuotti vihdoinkin tulosta, ja asiantuntijaroolimme vahvistuminen näkyi verolakimuutoksiin liittyvien lausuntopyyntöjen kasvaneessa määrässä.

Yritysten verovastuullisuuteen keskittyvän työn ohella laajensimme toimintakenttäämme myös päästöverotukseen ja siihen liittyviin oikeudenmukaisuuskysymyksiin. Näihin teemoihin liittyvää Reilu hinta hiilelle -raporttia on sen poikkileikkävyyden vuoksi käsitelty yritysten ilmastovastuun alla (ks. s. 24).

**PYSÄYTETÄÄN
VEROVÄLTTELY**

Finnwatch

6.1 VUODEN KOHOKOHDAT

Finnwatchin kampanjoinnin kohteena jo vuosia olleet verolainsäädännön aukkokohtat saatiin vihdoinkin Suomen hallituksen agendalle, kun hallitus päätti syksyn budjettiriihessä yritysten voitonsiirtoa rajoittavien korkovähennysrajoitusten korjaamisesta ja yksityishenkilöiden verovälttelyyn puuttuvan arvonnousuveron käyttöönotosta. Lisäksi hallitus päätti samassa yhteydessä aloittaa Finnwatchin pitkään vaatiman kaivosveron valmistelun.

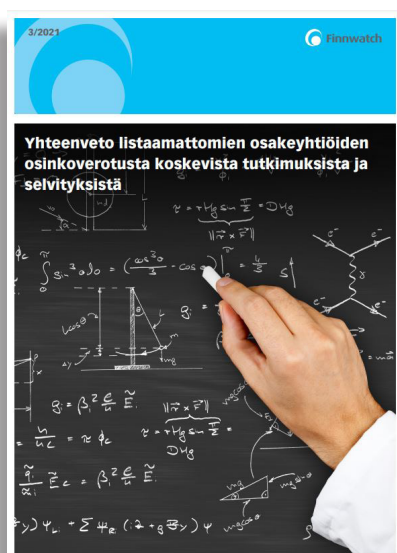
Kansalliseen verolainsäädäntöön tehtiin vuoden aikana tärkeä Finnwatchin kannattama korjaus, kun eduskunta päätti nk. siirtohinnoitteluoikaisusäännöksen muuttamisesta. Muutoksen tavoitteena on laajentaa säännöksen kapeaksi muodostunutta soveltamisalaa, joka on rajoittanut verohallinnon mahdollisuuksia puuttua yritysten voitonsiirtoon. Jatkossa säännös turvaa Suomen veropohjaa entistä paremmin.

Kansainvälisessä yritysverotuksessa otettiin historiallisia askeleita voitonsiirron ja haitallisen verokilpailun kitkemiseksi, kun OECD:n Inclusive Framework pääsi sopuun kansainvälisestä minimiyhteisöverosta ja verotusoikeuden uudelleenallokoinnista. Finnwatch on ollut aktiivisesti mukana vaatimassa kansainvälisen minimiyhteisöveron käyttöönottoa ja konsernitason verotukseen siirtymistä yhdessä globaalin tax justice -yhteisön kanssa. Lisäksi vaikuttamistyötä on tehty aiheen tiimoilta kotimaassa.

Myös yhdessä muiden eurooppalaisten järjestöjen kanssa toteutettu kampanjointi julkisen maakohtaisen veroraportoinnin puolesta tuotti vihdoinkin tulosta, kun EU:n toimielimet pääsivät sopuun vuosia neuvostossa jumittaneen direktiivin sisällöstä. Nyt CBCR-direktiivi on hyväksytty ja EU:n jäsenmaiden tulee saattaa se osaksi kansallista lainsäädäntöä. CBCR:n seurauksena yritysverotuksen läpinäkyvyys paranee EU-alueella.

20.4.2021

YHTEENVETO LISTAAMATTOMIEN OSAKEYHTIÖIDEN OSINKOVEROTUSTA KOSKEVISTA TUTKIMUKSISTA JA SELVITYKSISTÄ

Raportissa käydään läpi keskeisimmät listaamattomien osakeyhtiöiden osinkoverotusta Suomessa käsittelevät tutkimukset ja työryhmäraportit viimeisen vuosikymmenen ajalta.

Tutkimusartikkelit

2.9. Verovälttely sähkönsiirtoalalla jatkuu

Seuranta-artikkelissa tarkastellaan sähkönsiirtoalalla toimivien Carunan ja Elenian rahoitusjärjestelyjä ja niissä tapahtuneita muutoksia. Samalla järjestelyistä aiheutuvia veromenetyksiä koskevat arviot on päivitetty kattamaan myös vuoden 2020.

26.5. Hallituspuolueilta vahva tuki verovälttelyä kitkeville toimille – keskusta ei kuitenkaan edelleenkään paljasta kantojaan

Seuranta-artikkelissa esitellään eduskuntapuolueiden verokantoja kartoittaneen kyselyn päivitetty tulokset. Nyt mukana ovat kaikki eduskuntapuolueet keskustaa lukuunottamatta.

22.4. Analyysi Finnfundin verolinjauksen toimeenpanoa koskevasta arvioinnista

Artikkelissa pureudutaan Finnfundin verolinjauksen toimeenpanoa koskevaan arviointimuistioon ja arvioidaan sen perusteella Finnfundin verovastuullisuustyön tämänhetkistä tilaa.

Kestävän talouden tutkimusohjelma

Kestävän talouden ohjelmassa paneudutaan yritysten taloudellisen vastuullisuuden kysymyksiin keskittyen erityisesti vastuulliseen veronmaksuun. Kestävän talouden ohjelma perustettiin vuonna 2012. Vuoden 2021 loppuun mennessä ohjelmassa oli julkaistu yhteensä 16 tutkimusraporttia.

Vaikuttamistyö

Kotimaassa osallistuimme aktiivisesti meneillään olevien verolainsäädännön muutoshankkeiden kommentointiin niin kirjallisten lausuntojen kuin valiokuntakuulemisten muodossa. Toimitimme valtiovarainvaliokunnalle ja verojaostolle yhteensä yhdeksän lausuntoa mm. OECD:n verouudistukseen, korkovähennysrajoituksiin ja siirtohinnoitteluoikaisusäännökseen liittyen. Lisäksi kommentoimme monia verouudistusesityksiä valtiovarainministeriölle jo niiden aikaisemmassa valmisteluvaiheessa. Talousvaliokunnalle toimittamissa lausunnoissamme otimme puolestaamme kantaa mm. sähkömarkkinalain uudistukseen ja rahanpesun vastaiseen lainsäädäntöpakettiin.

Asiantuntijalausuntojen lisäksi pyrimme vaikuttamaan aktiivisesti myös verovälttelystä ja verotuksen oikeudenmukaisuudesta käytävään julkiseen keskusteluun. Keväällä julkaisimme yhdessä lukuisten muiden järjestöjen kanssa yhteisen oikeudenmukaisia verotoimia koskevan kehysriihikannanoton. Lisäksi viestimme Finnwatchin omista verotavoitteista niin kehysriihen kuin budjettiriihenkin alla. Budjettiriihessä ilahduttavan moni verovaatimuksemme nostettiin hallituksen agendalle.

Kansainvälisen yritysverotuksen osalta vuosi oli vauhdikas ja merkittäviä edistysaskeleita otettiin niin EU:n julkisen maakohtaisen veroraportoinnin kuin OECD:n verouudistuksen kohdalla. Teimme molempien teemojen osalta kotimaista vaikuttamistyötä Suomen kantoihin vaikuttamiseksi. Lisäksi osallistuimme kansainvälisen tax justice -liikkeen yhteisiin vetoomuksiin ja kampanjointiin. Olimme myös mukana käynnistämässä tax justice -liikkeen sisäistä päästöverokeskustelua ja -kannanmuodostusta.

Toimitimme eduskunnalle ja eri ministeriöille vuoden aikana yhteensä 18 asiantuntijalausuntoa. Lisäksi olimme mukana useissa kansalaisjärjestöjen yhteisissä julkilausumissa ja viestimme päättäjille omista tutkimuksistamme ja muista ajankohtaisista veroasioista viisi kertaa lähetetyn veroaiheisen päättäjäkirjeen muodossa.

7 ILMASTOKESTÄVÄN YRITYSTOIMINNAN TUTKI- MUSOHJELMA

VUONNA 2021 JATKETTIIN YRITYSTEN ILMASTOVASTUUSEEN KESKITTYYVÄÄ tutkimusohjelmaa. Vuoden aikana julkaistut raportit ja tutkimusartikkelit luovat pohjaa sille, miten Finnwatch jatkossa arvioi yritysten ilmastotavoitteita ja -toimia sekä ilmastokriisin torjunnan että oikeudenmukaisuuden näkökulmasta.

Vuonna 2020 käynnistetty vapaaehtoista päästökompensaatiota koskeva laaja tutkimus julkaistiin kesällä 2021. Tutkimusprosessin aikana ja sen jälkeen Finnwatch on vakiinnuttanut asemansa alan asiantuntijaorganisaationa, jonka näkemykset kiinnostavat niin yrityksiä, lainsäätäjiä kuin mediaakin.

Vuoden 2021 aikana julkaistiin myös päästöverojen ja hiilitullien oikeudenmukaisuutta tarkasteleva raportti sekä kolme raporttia, jotka käsittelivät Suomeen tuottavien tuotteiden ja Brasilian metsäkadon välistä yhteyttä (kaksi näistä raporteista on esitelty luvussa 5.2).

Finnwatchin ilmastoaiheinen työ keskittyy ilmastopolitiikan oikeudenmukaisuuteen ja ilmastovaikutuksiin yritysten arvoketjuissa. Tarkastelemme kriittisesti yritysten ilmastovastuullisuuteen liittyviä väitteitä, herätämme keskustelua ilmastosta yritysvastuukysymyksenä ja pyrimme vaikuttamaan aihetta koskevaan lainsäädäntöön.

Kuva: Michaelspb / Shutterstock.com

7.1 VUODEN KOHOKOHDAT

Vapaaehtoisen päästökompensaation laatuongelmat ovat nousseet kotimaiseen keskusteluun Finnwatchin julkaiseman raportin jälkeen. Ympäristöministeriössä on arvioitu alan sääntelytarvetta ja hahmoteltu toimenpiteitä, jotka ovat samansuuntaisia kuin Finnwatchin raportin suositukset. Syyskuussa Finnwatch keräsi 28 yrityksen ja järjestön koalition, joka kirjelmöi hallituksen avainministereille alan sääntelytarpeen kiireellisyydestä.

EU-komissio antoi heinäkuussa 2021 esityksensä Finnwatchin kannattamien hiilitullien käyttöönotosta. Syksyllä 2021 on uutisoitu, että EU:n hiilitullisuunnitelmat ovat edistäneet päästöjen hinnoittelua EU:n tärkeimmissä kauppakumppanimaissa kuten Turkissa ja Venäjällä.

Syksyllä 2021 jo kolmatta kertaa toteutettu Finnwatchin selvitys tuontituotteiden päästöistä osoitti, että Amfori BSCI:n suomalaisen jäsenyritysten työ riskimaihin ulottuvien arvoketjun päästöjen hallinnassa etenee, ja yhä useampi yritys on liittynyt tai liittymässä Amfori BEPI -ympäristövastuujärjestelmään.

Finnwatch on peräänkuuluttanut päästöperusteisen kulutusverotuksen selvittämistä ja käyttöönottoa. Syyskuun budjettiriihessä päätettiin käynnistää hanke, jonka tavoitteena on kehittää kulutustuotteiden päästöjen arviointia siten, että kulutusverotus voidaan suunnata ilmasto- ja ympäristövaikutukset huomioivaksi.

Irti turpeesta -kampanjan kansalaisaloite saavutti 50 000 nimen rajan helmikuussa 2021 ja eteni siten eduskunta käsittelyyn. Suomen luonnonsuojeluliiton koordinoiman kampanjan tavoitteena on suunnitelmallinen turpeen energiakäytöstä luopuminen vuoteen 2025 mennessä. Finnwatch on ollut mukana kampanjansa paitsi päästövähennysten tukemiseksi myös nostaakseen hallitun oikeudenmukaisen siirtymän tarvetta julkiseen keskusteluun. Vuoden 2021 loppuun mennessä kansalaisaloite eteni eduskunnassa valiokuntakäsittelyyn.

7.2 TUTKIMUKSET

23.6.2021

REILU HINTA HIILELLE

Sosiaalisen oikeudenmukaisuuden huomioiminen ilmastopäästöjen hinnoittelussa

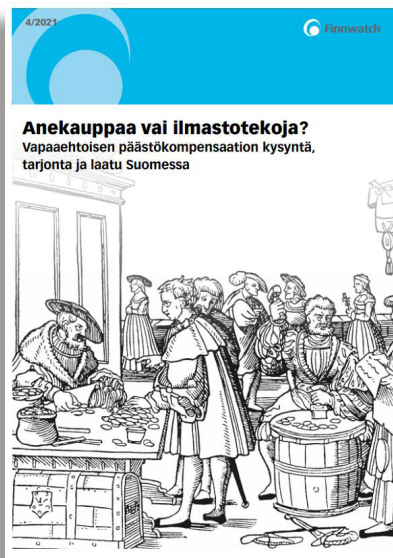
Raportissa tarkastellaan päästöjen hinnoittelun sosiaaliseen oikeudenmukaisuuteen liittyviä kysymyksiä.

RAPORTTI ON TUOTETTU PALKANSAAJASÄÄTIÖN TUELLA.

9.6.2021

ANEKAUPPAA VAI ILMASTOTEKOJA?

Vapaaehtoisen päästökompensaation kysyntä, tarjonta ja laatu Suomessa

Raportissa esitellään keskeisimmät päästökompensaatiota tarjoavat kotimaiset palvelut, yleisimmät hanketyypit ja niiden laadun varmistamiseen kehitetyt sertifikaatit.

RAPORTTI ON TUOTETTU VUONNA 2020 KERÄTYLLÄ JOUKKORAHOITUKSELLA. SELVITYS ON SAANUT TUKEA MYÖS FINNWATCHIN IHMISARVOISEN TYÖN TUTKIMUS-OHJELMASTA.

25.1.2021

SOIJAA BRASILIASTA

Miten suomalainen liha- ja rehuteollisuus torjuu metsäkatoa?

Raportissa tarkastellaan brasilialaisen soijan käyttöä Suomessa toimivissa liha- ja rehuteollisuuden yrityksissä.

RAPORTTI ON TUOTETTU VUONNA 2019 KERÄTYLLÄ JOUKKORAHOITUKSELLE.

Tutkimusartikkelit

15.12. Mitä on tieteenmukaisuus ilmastotavoitteissa?

Artikkeli valottaa niin sanottua tiedeperusteisuutta yritysten ilmastotavoitteissa. Konkreettisenä esimerkkinä käydään läpi Science Based Targets -järjestelmän vaatimuksia osoittaen niiden vahvuuksia ja heikkouksia.

13.12. Päästövähennystoimet riskimaihin suuntautuvissa arvoketjuissa täysin riittämättömiä

Riskimaissa tuotettuja tuotteita Suomessa myyvien yritysten ilmastotoimia kartoittanut kyselytutkimus toteutettiin vuonna 2021 kolmannen kerran. Kyselyyn saadut vastaukset osoittivat, että yritysten työ alihankinnassa syntyvien päästöjen selvittämiseksi on edennyt, mutta niihin kohdistuvat päästövähennystavoitteet ja -toimet ovat yhä riittämättömiä.

8.11. Kaikki haluavat nettonollaan, mutta mitä se oikeastaan tarkoittaa?

Nettonollatavoitteet ovat yleistymässä varsinkin kansainvälisten yritysten ilmastotavoitteissa. Artikkelinä käy läpi, miten nettonollatavoite tulisi asettaa ja millaisin toimin se tulee saavuttaa, jotta kyse ei ole pelkästä viherpesusta.

Kestävän ilmaston tutkimusohjelma

Vuonna 2019 käynnistyneessä hiilivapaan yritystoiminnan tutkimusohjelmassa Finnwatch selvittää yritystoiminnan ilmastovaikutuksia huomioiden ulkomaille ulottuvat arvoketjut ja ilmastotoimien oikeudenmukaisuuden.

Ohjelman ensimmäinen tutkimusraportti julkaistiin syksyllä 2019. Vuosina 2020 ja 2021 on julkaistu useita tutkimusartikkeleita sekä raportit päästökompensaatiosta ja päästöhinnon oikoudenmukaisuudesta.

Finnwatchin ilmastotyötä eri hankkeiden kautta on vuonna 2021 toteutettu Palkansaajasäätiön ja ulkoministeriön V GK-tuella.

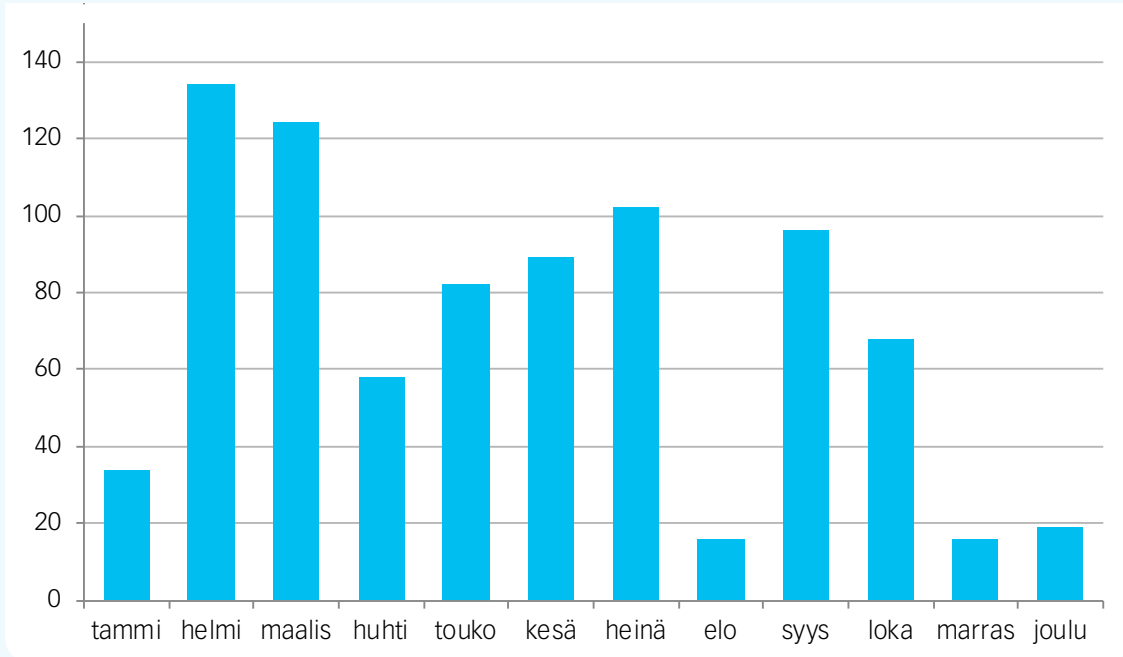
Vaikuttamistyö

Yrityksiin kohdistuva vaikuttamistyömme keskittyi vuoden aikana erityisesti päästökompensaatioiden sääntelyn edistämiseen. Käytännössä tämä on tarkoittanut yhteydenpitoa alan toimijoihin, poliitikkoihin ja ympäristöministeriöön. Syyskuussa koordinoimme yritysten ja järjestöjen yhteiskirjeen, jolla vedottiin vastuuministereihin pelisääntöjen saamiseksi kompensatiomarkkinoille. Finnwatchin kannat kompensatioiden sääntelyyn ovat näkyneet myös valtakunnan mediassa.

Työtä yritysten arvoketjujen päästöjen selvittämiseksi ja vähentämiseksi on jatkettu. Vuonna 2019 julkaistun Hiilenmustia alihankintaketjuja -raportin tietoja jo toiseen kertaan päivittänyt tutkimusartikkeli kiinnitti yritysten huomiota arvoketjussa käytettyihin energialähteisiin sekä arvoketjuissa syntyviin päästöihin. Vuoden aikana julkaistujen raporttien ja artikkelien muodostama kokonaisuus linjaa Finnwatchin näkemyksen yritysten ihmisoikeusperustaisesta ilmastovastuusta.

Lausimme vuoden aikana lentoverosta eduskunnan valtiovarainvaliokunnan verojaostolle, ilmastolaista ympäristöministeriölle, päästökompensaatiosta hallintovaliokunnalle, liikenne- ja viestintäministeriölle tieliikenteen päästökaupasta sekä kestävän rahoituksen strategiasta ja vihreistä joukkolainoista eduskunnan talousvaliokunnalle.

VERKKOLEHDET JA BLOGIT 2021 838 mediaosumaa

9 ORGANISAATIO JA HALLINTO

Finnwatchin jäsenjärjestöinä on yksitoista johtavaa suomalaista kehitys-, ympäristö-, ay- ja kuluttajajärjestöä: Attac, Dalitien solidaarisuusverkosto, Eettisen kaupan puolesta, Suomalaiset kehitysjärjestöt – Fingo, Kansainvälinen Solidaarisuussäätiö, Kansalaisjärjestöjen ihmisoikeussäätiö KIOS, Kirkon Ulkomaanapu, Kuluttajaliitto, Maan Ystävät, Suomen Ammattiliittojen Solidaarisuuskeskus SASK ja Suomen Lähetysseura.

Henkilöstö

Sonja Finér

Toiminnanjohtaja

Katja Hakkarainen

Hallinto- ja kampanjakoordinaattori

Teemu Hakoniemi

Hanke- ja varainhankintapäällikkö (1.11. alkaen)

Saara Hietanen

Veroasiantuntija

Anu Kultalahti

Tutkija

Lasse Leipola

Ilmastoasiantuntija

Noora Pohjanheimo

Viestintäasiantuntija (16.8. alkaen)

Markus Viljasalo

Hanke- ja varainhankintapäällikkö (24.10. saakka)

Vakituisten työntekijöiden lisäksi Finnwatchissa työskentelivät TET-harjoittelija

Amanda Voutilainen (kevät 2021) ja harjoittelija **Telma Qvist** (talvi 2021). Televarainhankkijana toimi **Ria Miettinen**.

Hallitus

Finnwatchin toimintaa ohjaa jäsenjärjestöjen edustajista koostuva hallitus. Vuonna 2021 Finnwatchin hallitus kokoontui 7 kertaa. Hallitus vaihtui 31.5.2021 pidetyssä vuosikokouksessa. Vuosikokoukset (31.5. sekä ylimääräinen vuosikokous 15.11.) tekivät päätökset Finnwatchin sääntöjen päivittämisestä. Toiminnan tarkoitusta koskevaa kohtaa selkeytettiin, sääntöihin lisättiin mahdollisuus etäkokoukseen sekä tilintarkastusta koskeva kohta muutettiin vastaamaan uutta tilintarkastuslakia.

Hallitus 5/2020–5/2021

Puheenjohtaja

Janne Ronkainen, *Suomen Ammattiliittojen Solidaarisuuskeskus SASK*

Varapuheenjohtaja

Outi Hakkarainen, *Suomalaiset kehitysjärjestöt – Fingo*

Jäsenet

Niko Humalisto, *Suomen Lähetysseura*
Maija Lumme, *Eettisen kaupan puolesta*
Jussi Ojala, *Kirkon Ulkomaanapu*
Kim Remitz, *Kansalaisjärjestöjen ihmisoikeussäätiö KIOS*

Hallitus 5/2021–5/2022

Puheenjohtaja

Matti Ylönen

Varapuheenjohtaja

Niko Humalisto, *Suomen Lähetysseura*

Jäsenet

Ellinoora Vesala, *Suomen Ammattiliittojen Solidaarisuuskeskus SASK*
Maarit Roström, *Kansalaisjärjestöjen ihmisoikeussäätiö KIOS*
Maija Lumme, *Eettisen kaupan puolesta*
Jussi Ojala, *Kirkon Ulkomaanapu*
Outi Hakkarainen, *Suomalaiset kehitysjärjestöt – Fingo*

Varajäsenet

Mika-Petri Lauronen, *Maan Ystävät*

Jäsenyydet

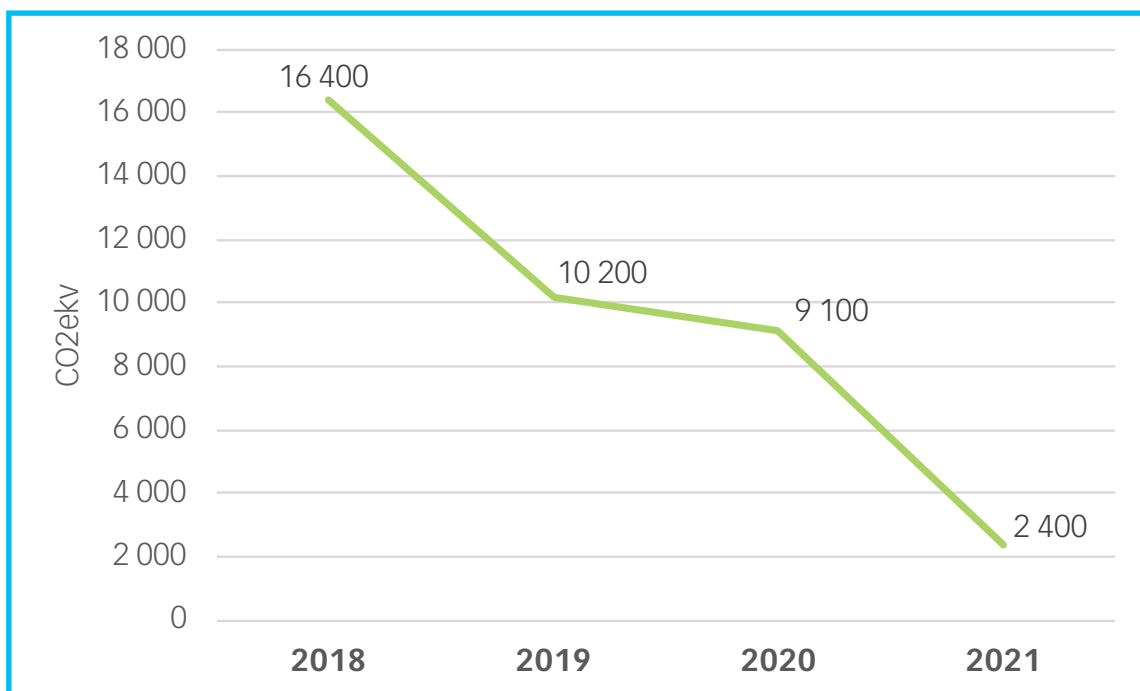
Finnwatch on jäsenenä European Coalition for Corporate Justice ECCJ:ssä, Vastuullinen Lahjoittaminen ry:ssä sekä tarkkailijajäsenenä Climate Action Network CAN Euroopassa.

Hiilijalanjälki

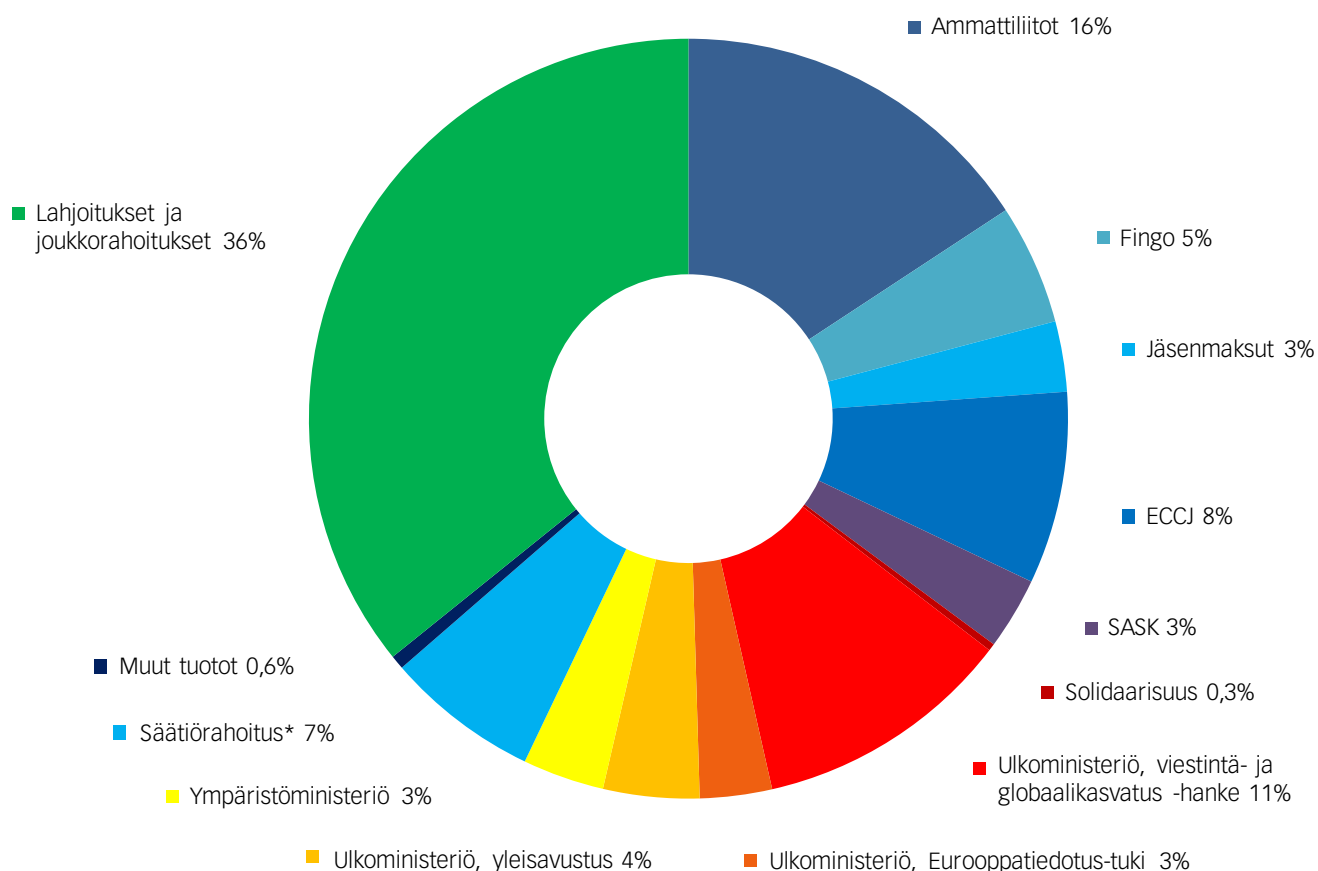
Finnwatch on sitoutunut seuraamaan ja vähentämään oman toimintansa ilmasto-vaikutuksia.

Kuvaajassa on esitetty Finnwatchin päästöt vuosina 2018-2021.

Laskettu Hiilifiksi järjestö -hiilijalanjätkilaskurilla

Finnwatch kompensoi päästönsä Climeworksin DAC-menetelmällä, jossa hiilidioksidi poistetaan suoraan ilmakehästä ja taltioidaan pysyvään geologiseen varastoon. Runsaan kysynnän vuoksi kompensatio tapahtuu viiveellä, jonka on luvattu olevan korkeintaan viisi vuotta. Finnwatch katsoo, että viiden vuoden viive on hyväksyttävissä oleva poikkeama kompensatian laatukriteereihin, kun kyseessä on muilta osin erittäin laadukas menetelmä ja teknologia, jonka edistäminen kysyntää lisäämällä on välttämätöntä ilmastokriisin ratkaisemiseksi.

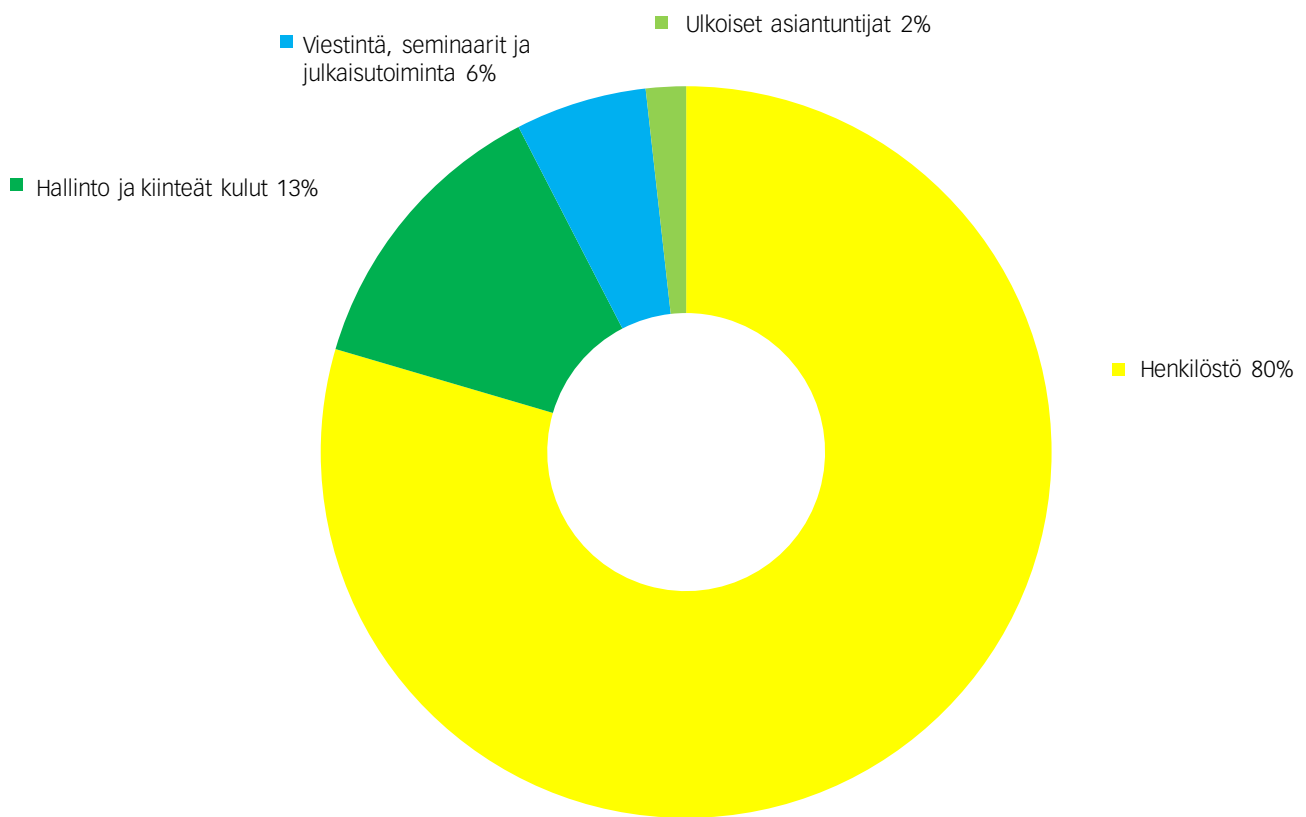
Tulot vuonna 2021 yhteensä 488 695,60€

Finnwatchin varainhankinta kehittyi vuoden aikana suotuisasti. Reilu kolmannes vuoden 2021 tuloista koostui kuukausilahjoittajilta sekä kerta- ja joukkorahoituskampanjoihin osallistuneilta saadusta tuesta. Finnwatchin työtä tuki vuoden aikana taloudellisesti lähes 2 200 henkilöä. Kuukausilahjoittajia oli vuoden lopussa hieman alle 900.

Lahjoittajien tuen ansiosta Finnwatch voi suunnitella toimintaansa pitkäjänteisesti, käynnistää ajankohtaisia tutkimusprojekteja sekä tehdä tehokasta vaikuttamistyötä.

Osa Finnwatchin vuoden 2021 varainhankinnan tuotoista (yksityiset lahjoitukset ja joukkorahoitukset) on jaksotettu vuodelle 2022.

* Kuluttajaosuustoiminnan säätiö (15 000€), Palkansaajasäätiö (16 895€)

Menot vuonna 2021 yhteensä 484 416,20€

Finnwatch ry
Malminrinne 1B, 2.krs
00180 Helsinki
info@finnwatch.org
www.finnwatch.org
[@Finnwatch1](https://www.instagram.com/Finnwatch1)